

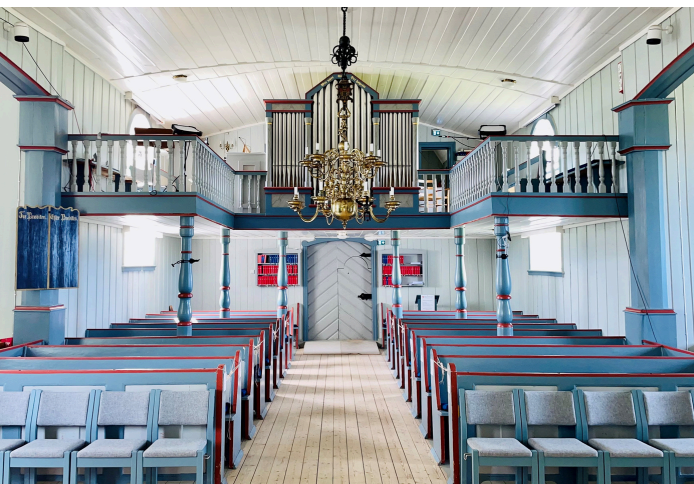
Glassmalerier fra 1934 - laget av Borgar Hauglid

Nummertavler fra 1800-tallet

Orgel fra 2013 - laget av Ryde & Berg, Fredrikstad

Kirkeklokke fra 1779 - støpt av E. Rønning, Christiania, bekostet av kirkeeier Heinrich Lachmand. Kirkeklokke fra 1947 - støpt av O. Olsen, Nauen klokkestøperi

Løse benker fra 1870-årene. Ekstra benker ble satt inn på grunn av den populære presten August Flood

Krypten

Kirkebygger Anders Simonsen (død 1696) hviler under koret i kirken. Inntil for noen år siden, lå også hans datter, bispinne Anna Munch (død 1738), der, og opprinnelig inneholdt krypten totalt sju kister.

Tidslinje

1340 - Gjerdrum sokn (Giærdarynar) nevnes for første gang i et brev

1664 - Anders Simonsen og ektefelle innvilges kirkens tiende (på livstid) for reparasjon av kirken

1674 - Den gamle kirken utvides til korskirke

1684 - Den gamle kirken brenner

1686 - Nye Gjerdrum kirke bygges mot at Simonsen får kallsretten og kirkens årlige inntekter og landskyld

1696 - Anders Simonsen dør og gravlegges under kirken. Døtrene Anna og Dorthea er arvinger

1738 - Anna Munch dør og gravlegges under kirken, og Inger Heins arver kirke og kallsrett

1766 - Kirken selges til Henrich Lachmann (Simonsens oldebarn), amtmann i Fredrikstad

1797 - Kirken blir kjøpt av Jens Gudbrandsen og Kristoffer Toresen på gården Brodahl

1814 - Det avholdes valg i kirken, til grunnlovsforsamlingen på Eidsvoll

1833 - Gudbrand Lystad kjøper kirken

1852 - Kommunen kjøper kirken

1859-61 - Kirken repareres, ny kledning, himling, samt nye dører og vinduer, rosa interiør, nytt sakristi og våpenhus

1931 - Restaurering av interiør og nye farger, fra rosa til grått, Domenico Erdmann

1965 - Benkene overmalt med rødbrun farge etter riksantikvarens anvisning

1985-86 - Malt utvendig og innvendig, nytt tak, dåpssakristi, nytt gulv i koret, benkene malt lyse, lysekroner fikk levende lys

1986 - Feiring av 300-årsjubileum med kong Olav til stede, Rosemarie Køhn skrev jubileumbok

2013 - Nytt kirkeorgel, levert av Ryde & Berg, Fredrikstad

2014 - Kirken ble malt utvendig

2019 - Fjernstyring av varme installert

2023 - Sprinkleranlegg installert

Kontaktinformasjon

Adresse: Gjerivegen 126

Nettsider: www.kirken.no/gjerdrum

Telefon kirkekontoret: 40 70 50 40

Epost kirkekontoret: gjerdrum@kirken.no

GJERDRUM KIRKE

1686

Omgivelser

Høyden kirken står på, er jernaldergrunn. Ved Torshov, like nord for kirken, finnes også en rekke gravhauger fra jernalderen, og det har altså vært hov i nærheten. Anders Simonsen bodde på Søndre Gjerdrum gård. Den gamle prestegården, som tidligere het Østby, lå ca 500 meter sørøst for kirken. Adkomsten til kirken har tidligere vært over kirkegården i sør, med hovedport og parkering på det som i dag er nedre del av gravplassen.

Foto: Skappel, Widerøe/MiA-Museene i Akershus, 1936

Bakgrunn

Gamle Gjerdrum kirke ble ødelagt i brann i 1684. Den var reist på jernaldergrunn, og innviet til St. Peter og St. Paulus. Kirken er første gang nevnt i et brev fra 1340. Den ble beskrevet som en vakker langkirke i tre, med skip og kor. På 1600-tallet var den i dårlig forfatning, og for å kunne restaurere og utvide kirken til korskirke, lånte soknet penger av kirkens styrtrike nabo, Anders Simonsen, som var fogd på Øvre Romerike og assessor (høyesterettsdommer) i overhoffretten. Som gjenytelse ble Simonsen i 1664 innvilget tienden/kirkeskatten på livstid.

Da kirken skulle gjenreises etter brannen i 1684, søkte sognepresten Kongen om enten å la landets øvrige kirker bidra til gjenreisningen, eller å akseptere Anders Simonsens tilbud om å bygge opp og vedlikeholde kirken mot å få kallsrett med myndighet til å tilsette soknets prest. Søknaden ble innvilget, men Simonsen rakk aldri å benytte seg av kallsretten. Da han døde i 1696, ble han gravlagt i et gravkammer under alteret i den nye kirken, og kisten er relativt godt bevart.

Kirkebygning

Kirken fra 1686 fikk samme form som den nedbrente kirken. Bygningen med 350 sitteplasser rommet hele soknets befolkning. Kommunen kjøpte kirken 1852. I årene 1859-61 skal kirken ha gjennomgått betydelige reparasjoner, og fått ny kledning utvendig og innvendig, ny himling, og nye dører og vinduer. I Hovin kirke i Ullensaker, som har mye til felles med Gjerdrum kirke, ble det på denne tiden foretatt lignende forandringer. Veggene er laftet opp av rundtømmer og hviler på solide, rappede grunnmurer, som ble reparert i 1932. Utvendig har tømmerveggene et tynt lag tjære, som tyder på at de har stått uten kledning de første årene. Kirken var tjærebreidd i 1760, og det er mulig at den nåværende kledning, og kanskje også det indre vekselpanel, skriver seg fra reparasjonen i 1859-61.

Overhofretsassessor Anders Simonsen 1628–1696. Stik af Schaten efter Andreas Qvants Maleri

Anders Simonsen

En av Norges rikeste menn på 1600-tallet, Anders Simonsen, bosatte seg på Søndre Gjerdrum gård. Han fikk en særlig forkjærlighet for Gjerdrum kirke. Han restaurerte den gamle, og gjenreiste den nye kirken. Etter sin død ble han gravlagt i et eget gravkammer under alteret. Kirken var i Simonsenfamiliens eie i over 100 år.

Gravkapell/kirkestue

Gravkapell oppført 1938 etter tegning av statens bygningsinspektør. Kapellet ble ombygget til kirkestue i 2001, med nytt alterskap (triptykon) av Gunnar Torvund.

Inventar og utstyr

Døpefont fra 1500-tallet? Kanskje yngre. Tidligere riksantikvar Harry Fett mente døpefonten var fra 1500-tallet. Messingfatene er i Nürnberg-stil, og liknende fat fra denne tiden finnes over hele Vest-Europa.

Ornamentkiste fra 1622 til oppbevaring av lys, duk, kalk m.m. Befinner seg i trapperommet bak orgelet.

Prekestol fra 1686, laget av Johannes Skraastad. Bruskarokk stil. Dekorert med de fire evangelister.

Altertavle fra 1686 - laget av J. Skraastad, som enda ikke hadde fått betalt for arbeidet da han døde i 1700. Tavlen er utskåret med figurer, englehoder og bruskmotiver, og kong Christian V's monogram. I øvre storfelt, korsfestelsen. Storfeltene innrammes av søylestillinger, med Moses og Aron nederst, og Paulus (sverd) og Simon Kananeus (sag) øverst. I nedre vingepar står en ukjent apostel uten attributt til venstre. Kan det være Jakob som mangler pilgrimsstav? Johannes med kalk står til høyre. På gesimsen, som deler storfeltene, står Peter (nøkkel), Bartolomeus (bok), Paulus (sverd), Jakob d.y. (klubbe), Mattias (øks), Simon Kananeus (sag), Filip (korsstav) og Andreas (x-kors). På toppgesimsen står fra venstre: Kristus med jordkloden, evangelistene (Matteus, Markus, Lukas, Johannes) og Thomas (vinkelhake). Toppstykket, som går opp i en innføring i himlingen, har konsoll i midtfeltet, som opprinnelig har båret den oppstandne Kristus. Figuren ble flyttet under den store renoveringen 1859-61, da himlingen ble senket.